# Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 talousarvioesityksen (HE 146/2021 vp) täydentämisestä

# HE 216/2021 vp – EK 48/2021 vp

## Lausuma 3

Momentti 29.80.41

Eduskunta edellyttää, että lainauskorvausmäärärahan tasoa korotetaan vastaamaan pohjoismaista korvaustasoa ja että e-kirjojen ja e-äänikirjojen lainaaminen saatetaan mahdollisimman pian lainauskorvauksen piiriin e-aineistojen kaupallisen markkinan toimintaa vaarantamatta.

Lausuma 3 on valtion vuoden 2022 talousarvion hyväksymisen jälkeen saatettu opetus- ja kulttuuriministeriön tietoon.

Vuoden 2023 talousarviossa on e-lainauskorvauksen maksamiseen varattu 1 miljoonan euron määräraha. Vuoden 2023 e-lainauskorvaus on tarkoitus jakaa opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä selvityshenkilö Harengon selvitykseen sisältyneen ehdotuksen mukaisesti. Tekijänoikeuslain muutoksen valmistelu ajoitetaan niin, että muutos tulisi voimaan vuoden 2024 alussa.

**Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö**

**OKM:n kommentti:** Vuonna 2023 korvaus e-lainaamisesta on toteutettu opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä (lainauskorvausta hallinnoivien järjestöjen hyväksymispäätöksen täydennys) lainauskorvausta hallinnoivien järjestöjen kautta tekijöille tilitettäväksi.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan: ”Toteutetaan e-kirjojen lainauskorvaus sekä edistetään kansallisen e-Kirjaston perustamista.” Hallituksen esityksen (laki tekijänoikeuslain muuttamisesta) valmistelu on aloitettu. Valmistelussa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan selvityshenkilö hovioikeudenneuvos Kristiina Harengon vuonna 2022 tekemää selvitystä ja siihen kerättyä tietoa.

Valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen on tarkoitus sisällyttää ehdotus valtiovarainministeriön kehyksessä varauksena olevan 1 miljoonan euron lisäämisestä momentille 29.80.41 (eräät käyttöoikeuskorvaukset) e-lainauskorvauksen maksamiseksi. Momentti sisältää määrärahan suojattujen teosten tekijöille maksettavaan lainauskorvaukseen ja sen järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lainauskorvauksen tason nostamista ei ole mahdollista toteuttaa ilman kehyslisäystä. Tason noston edellyttämää kehyslisäystä (1,5 Me) ei ole ollut mahdollista esittää.

# Esittävien taiteilijoiden oikeudet av-teoksissa

## HE 73/2013 vp – EV 120/2013 vp

> Eduskunta edellytti 5.11.2013, että hallitus huolehtii av-teoksissa esiintyvien esittävien taiteilijoiden oikeuksista tasavertaisesti muiden taiteilijoiden kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on ryhdytty valmistelemaan selvityksen tekemistä audiovisuaalisten esitysten suojasta Euroopan unionissa. Selvitys luo pohjaa kansallisten lainsäädäntötarpeiden arvioinnille siinä yhteydessä, kun Euroopan unionissa valmistellaan unionin ja sen jäsenvaltioiden liittymistä vuonna 2012 tehtyyn audiovisuaalisten esitysten suojaa koskevaan Pekingin sopimukseen. Osaselvitys on valmistunut 2016.

Tekijänoikeusasioita käsittelevässä neuvoston työryhmässä aloitettiin syksyllä 2014 keskustelu Pekingin sopimuksen voimaansaattamisprosessista.

Valmistelut Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden liittymiseksi Pekingin sopimukseen ovat olleet komission johdolla edelleen käynnissä eikä niitä ole vielä saatettu loppuun. Suomessa tapahtuva kansallinen valmistelu ja selvitystyö on tarkoituksenmukaisuussyistä sovitettu aikataulullisesti yhteen Euroopan unionin valmistelun kanssa.

Selvitys audiovisuaalisten esitysten suojasta Pekingin sopimuksessa sekä Euroopan unionin ja eräiden Euroopan unioniin ja Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden lainsäädännössä on julkaistu. (Survey on the Protection of Audiovisual Performances. Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2018:43.)

Tekijänoikeudesta ja lähioikeuksista digitaalisilla sisämarkkinoilla ja direktiivien 96/9/EY ja 2001/29/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/790 (DSM-direktiivi) kansallisen täytäntöönpanon valmistelun yhteydessä on tekijänoikeuslakia tarkasteltu myös näyttelijöiden oikeuksien osalta.

Hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta (eduskunta.fi) (HE 43/2022 vp), joka annettiin eduskunnalle 13.4.2022, sisältyy ehdotus näyttelijöiden ja tanssijoiden lähioikeussuojan laajentamisesta heidän kuvatallenteille tallennettujen esitystensä osalta. Perustelujen mukaan ehdotuksella tavoitellaan tasapainon saavuttamista eri lähioikeuksien haltijoiden kesken, ja se saattaa Suomen esittäviä taiteilijoita koskevan lainsäädännön vastaavalle tasolle kuin muissa Pohjoismaissa. Hallituksen esityksen käsittely eduskunnassa on kesken.

**Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö**

> **OKM:n kommentti:** Hallituksen esityksen mukainen tekijänoikeuslain muutos (263/2023) ja siihen sisältyvä esittävien taiteilijoiden suojaa koskevan 45 §:n muutos tuli voimaan 3.4.2023.
>
> Lausuma ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

# Tekijänoikeuslain muutostarpeet

## HE 313/2022 vp – EV 312/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslain toimivuutta ja vaikutuksia eri tahojen ja toimijoiden näkökulmista. Arvioinnissa tulee lisäksi huomioida perusoikeusvaikutusten punninta suhteessa sääntelyn tulkinta- ja soveltamiskäytäntöihin ja määrittelytarpeet erityisesti alkuperäisen ja edelleen lähettämisen suhteen. Arvioinnissa mahdollisesti havaittuihin epäkohtiin tulee puuttua valmistelemalla tarvittavat lainsäädäntömuutokset EU-oikeuden ja kansallisen liikkumavaran mahdollistamissa puitteissa.

2. Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ja arvioi ehdotetun sääntelyn toimivuutta opetus- ja tutkimuskäytännössä oikeudenhaltijoiden, opettajien ja oppilaitosten näkökulmista ja sen perusteella valmistelee tarvittavat säädösmuutosesitykset.

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarpeen tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi kansallinen liikkumavara huomioon ottaen

1.-3. Valtioneuvosto päätti 2.3.2023 ryhtyä eduskunnan vastaukseen sisältyvästä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

**Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö**

**OKM:n kommentti:** Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan: ”Arvioidaan tekijänoikeuslainsäädännön kokonaisuudistuksen tarve tekijänoikeusjärjestelmän läpinäkyvyyden sekä lainsäädännön selkeyden ja ymmärrettävyyden vahvistamiseksi kansallinen liikkumavara huomioon ottaen. Ahvenanmaan erityistarpeet arvioidaan tekijänoikeuslainsäädännössä yhdessä Ruotsin viranomaisten kanssa.”

Lausumien mukaiset toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan niin, että myös asiaan liittyvä hallitusohjelmakirjaus tulee otetuksi huomioon. Uuden lainsäädännön toimivuuden arviointia voidaan tehdä aikaisintaan 1-1,5 vuoden kuluttua voimaantulosta.

# Esittävän taiteen edistäminen

## HE 132/2020 vp – EV 164/2020 vp

Eduskunta edellytti, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa lainmuutoksen toimeenpanoa ja sen vaikutuksia ottaen huomioon esittävän taiteen eri alat sekä erityisesti vapaan kentän toimijoiden asema ja antaa selvityksen sivistysvaliokunnalle kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

”Laki esittävän taiteen edistämisestä tuli voimaan vuoden 2022 alusta. Vuoden 2021 aikana toteutettiin lain toimeenpanon edellyttämiä toimia kuten haku valtionosuuteen oikeutetuksi ja esittävän taiteen valtionosuuslautakunnan asettaminen hakijoiden arvioimiseksi. Hyväksyttiin 114 hakijasta 100 toimijaa valtionosuuteen oikeutetuksi. Näistä 31 on musiikin ja 69 muun esittävän taiteen edustajaa. Päätös tehtiin edellyttäen, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen vuoden 2022 talousarvioksi. Kaikki aikaisemmin valtionosuutta saaneet toimijat säilyttivät asemansa ja ns. uusia toimijoita lain piiriin hyväksyttiin kaikkiaan 15. Uusista toimijoista yksi oli kuoro ja yksi jazzyhtye, kaksi sirkustaiteen ja kolme tanssitaiteen toimijaa. Uusia puheteattereita hyväksyttiin seitsemän. Uudistuksen toteuttamiseen on kaikkiaan käytössä vuonna 2022 yhteensä 13 miljoonaa euroa, josta 5 miljoonaa kohdentuu ns. vapaiden ryhmien toiminnan vahvistamiseen Taiteen edistämiskeskuksen kautta. Ministeriö valmistautuu antamaan sivistysvaliokunnalle selvityksen lakimuutoksen vaikutuksista kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta.” Asiassa ei ole uutta ilmoitettavaa.

**Katri Santtila, kulttuuriasianneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö**

**OKM:n kommentti:** Ministeriö on käynnistänyt selvityksen lakimuutoksen vaikutuksista loppukeväästä 2023. Selvitys annetaan sivistysvaliokunnalle syksyllä 2023 lausuman edellyttämällä tavalla. Lisäksi ministeriö valmistautuu avaamaan vuoden 2024 alussa haun valtionosuuteen oikeutetuksi vuosiksi 2025-2027. Kaikki vuonna 2022 kolmen vuoden määräajaksi hyväksytyt toimintayksiköt sekä uudet vapaan kentän toimijat voivat hakea valtionosuuteen oikeutetuksi.

## Museolaiksi ja laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttaminen
## HE 194/2018 vp – EV 266/2018 vp

Eduskunta edellyttää, että valtakunnallisten ja alueellisten vastuumuseoiden rahoituksen riittävyyttä suhteutettuna laissa määrättyihin tehtäviin sekä alueellisten vastuumuseoiden määrää suhteutettuna maakunnan tai sen osan tarpeisiin ja erityispiirteisiin arvioidaan osana laajempaa uudistuksen seurantaa ja että tästä annetaan selvitys sivistysvaliokunnalle seuraavan vaalikauden lopussa.

Museolain ja museoiden rahoitusjärjestelmän uudistus tuli voimaan vuoden 2020 alussa. Opetus- ja kulttuuriministeriö teki syksyllä 2019 päätökset museoiden hyväksymisestä valtionosuuteen oikeutetuiksi sekä museoiden nimeämisestä alueellisiksi ja valtakunnallisiksi 188 VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA 2023:39 vastuumuseoiksi sekä rahoituksesta kaudelle 2020–2023. Alueellisten vastuumuseoiden osalta museolain siirtymäsäännöksen mukainen ensimmäinen rahoituskausi kattoi vuodet 2020–2022. Nimettyjen alueellisten vastuumuseoiden toimialueet kattavat koko maan kaikkien kolmen tehtäväalueen (alueellisen museotoiminnan kehittämistehtävä, kulttuuriympäristötehtävä ja alueellinen taidemuseotehtävä) osalta. Ministeriö teki syksyllä 2022 päätöksen alueellisten vastuumuseoiden rahoituksesta vuosille 2023–2026. Museoiden määrä ja käytettävissä olevien henkilötyövuosien määrät säilyivät ennallaan. Järjestelmän nelivuotisen syklin mukaisesti tammikuussa 2023 avautui uusille museoille haku perusvaltionosuuden piiriin sekä nykyisten museoiden edellytysten tarkistaminen. Tältä pohjalta ministeriö tulee tekemään rahoituskautta 2024 – 2027 koskevat päätökset syksyllä 2023. Ministeriö seuraa uudistuksen tavoitteiden toteutumista, järjestelmän toimivuutta ja resurssien riittävyyttä erityisesti nelivuotisen rahoitus- ja raportointiedon perusteella. Tätä varten ministeriö

käynnisti joulukuussa 2022 museolain uudistusta koskevan arvioinnin, jonka väliraportti valmistuu 15.2.2023 mennessä ja lopullinen raportti 30.4.2023 mennessä. Väliraportin pohjalta ministeriö arvioi ja antaa valiokunnalle selvityksen erityisesti koskien valtakunnallisten ja alueellisten vastuumuseoiden rahoituksen riittävyyttä suhteutettuna laissa määrättyihin tehtäviin sekä alueellisten vastuumuseoiden määrää suhteutettuna maakunnan tai sen osan tarpeisiin.

**Eeva Teräsvirta, kulttuuriasiainneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö**

**OKM:n kommentti:** Ministeriö on antanut 23.2.2022 sivistysvaliokunnalle selvityksen. Joulukuussa 2022 opetus- ja kulttuuriministeriö tilasi arvioinnin ulkopuoliselta arvioitsijalta koskien uudistuksen tavoitteiden toteutumista, resurssien riittävyyttä ja järjestelmän toimivuutta. Ministeriö sai 16.2.2023 arvioitsijan väliraportin, jossa arvioitsija esitti alustavia havaintoja. Selvitys sivistysvaliokunnalle on tehty väliraportin pohjalta. Arvioinnin loppuraportin oli tarkoitus valmistua 30.4.2023 mennessä. Arvioitsijaa pyydettiin loppuraporttiluonnoksen toimittamisen jälkeen vielä täydentämään arviointia, jotta se antaisi riittävän kuvan uudistuksen toteutumisesta. Tässä yhteydessä loppuraportin määräaikaa siirrettiin 31.8.2023 asti.

Ministeriö teki syksyllä 2022 päätöksen alueellisten vastuumuseoiden rahoituksesta vuosille 2023–2026. Museoiden määrä ja käytettävissä olevien henkilötyövuosien määrät säilyivät ennallaan. Vuosille 2023–2026 alueelliset vastuumuseot olivat kuitenkin esittäneet resurssitarpeenaan 186 henkilötyövuotta vastuumuseotehtävien hoitamiseen. Ministeriöllä oli talousarvion rajoissa käytettävissä enintään 156 henkilötyövuotta. Suurin lisäresurssitarve museoissa liittyi erityisesti kulttuuriympäristötehtävien hoitoon.

Valtionosuuden perusrahoitusta vuosille 2024 – 2027 koskevien selvitysten ja uusien hakemusten määräaika päättyi 22.2.2023. Sama määräaika oli myös valtakunnallisten vastuumuseoiden edellisen kauden selvityksillä, seuraavaa rahoituskautta koskevilla suunnitelmilla sekä uusilla hakemuksilla valtakunnalliseksi vastuumuseoksi. Museovirasto antaa selvityksistä, suunnitelmista ja hakemuksista sekä valtakunnallisten vastuumuseoiden vastuumuseotehtävään myönnettävän harkinnanvaraisen lisärahoituksen määrästä lausunnot opetus- ja kulttuuriministeriölle 23.8.2023 mennessä. Ministeriö tekee rahoituskautta 2024 – 2027 koskevat päätökset syksyllä 2023.

Alueellisten ja valtakunnallisten tehtävien resursoinnin vahvistaminen sekä uusien valtakunnallisten vastuumuseoiden hyväksyminen järjestelmään edellyttäisi kehyslisäystä. Jos uusi museo hyväksytään järjestelmään tai jonkin järjestelmässä jo olevan museon resursointia vahvistetaan olemassa olevan kehyksen sisällä, edellyttää se toisten museoiden rahoituksen tason laskemista.